

ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์

ANALYZE STUDY THE BUDDHIST ETHICS IN THE CAMADEVIVAMSA LITERATURE

Received : November 15, 2018

Revised : November 29, 2018

Accepted : December 30, 2018

เพ็ญพิตรรา แสงสุข

Penpistra Sangsook

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ 3) เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและ สัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์จากเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ บทวิจารณ์ วารสาร เว็บไซต์ ตำนาน พงศาวดารจารึก ที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์จามเทวีวงศ์ รวมไปถึงคติความเชื่อ ตลอดจนถึงจากการสัมภาษณ์ ผลวิจัยพบว่า จามเทวีวงศ์หรือพงศาวดารเมืองหริปุณฺโฑยมีลักษณะเนื้อหาเป็นตำนานเมืองและตำนานพระพุทธศาสนา การศึกษาหลักธรรมราชาในจามเทวีวงศ์บอกถึงภาระหน้าที่ของกษัตริย์ในการครองตนและการปกครองบ้านเมืองอยู่ 3 ประการคือ การบำรุงเลี้ยงบิดา มารดา การใช้ธรรมะในการปกครองบ้านเมือง และการเป็นผู้นำในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ : หลักพุทธจริยธรรม, วรรณกรรมจามเทวีวงศ์

Abstract

This article has three objectives included; 1) to study the history and background of the Camadevivamsa literature, 2) to study the Buddhist ethics appeared in the Camadevivamsa literature, and 3) to apply the knowledge obtained from the Buddhist ethics appeared in the Camadevivamsa literature for application in daily life. This research is a qualitative research and interview, with analyzing information collected from books, articles, academic articles, reviews, journals, websites, myths, historical annals, inscriptions which were related to the scripture of the Camadevivamsa, including belief and interview. The research found that the Camadevivamsa the chronicles of kingdom of Hariphunchai features the city legend and the Buddhist legend. The study of the principle of the king in the Camadevivamsa descripts, the king had three duties as for self-rule and governance rule included a caring for parents, a use of Dharma of Buddhism for governance and being leadership in fostering Buddhism which can be applied in daily life.

Keywords : Buddhist ethics, literature, Camadevivamsa literature

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นกรอบแห่งความประพฤติปฏิบัติมาช้านานรูปแบบของการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่จึงอยู่ในกรอบของศาสนา คนไทยก็ยึดถือตามอย่างบรรพบุรุษไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมาก เป็นพลังสำคัญอย่างยิ่ง มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง เป็นระบบความเชื่อและความศรัทธาอย่างหนึ่ง ดุจประทีปให้แสงสว่างในการดำเนินชีวิตของพวกเขา หลายยุคหลายสมัยที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ในการบริหารปกครองบ้านเมือง ดังเช่น พระพุทธองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอนมนุษย์ในฐานะเป็นเวณีสัตว์อยู่ถึง 45 พรรษา ในที่ต่าง ๆ มากมายนับจำนวนครั้งไม่ได้ หลักธรรมที่พระองค์ทรงแสดงนั้นนับได้ 84,000 พระธรรมชั้นตรี หลักธรรมเหล่านั้นได้จารึกบันทึกเป็นหลักฐาน เรียกกันในปัจจุบันนี้ว่า พระไตรปิฎก แปลความโดยพยัญชนะว่า ตะกร้าสามใบ บรรจุคำสอนของพระพุทธองค์ ใบที่หนึ่งบรรจุพระวินัย ใบที่สองบรรจุพระสูตร และใบที่สามบรรจุพระอภิธรรม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์กล่าวถึงตะกร้าใบที่หนึ่ง คือ พระวินัยหรือหลักพุทธจริยธรรม ซึ่งนิยมถือเป็นหลักการและแนวทางสำคัญในการพัฒนามนุษย์โดยการขัดเกลากายกรรมและวจีกรรม เฉพาะอย่างยิ่งหลักพุทธจริยธรรมขั้นสูงสุดนั้นใช้พัฒนาจิตใจขั้นสูงสุด และถือเป็นสุดยอดของการพัฒนามนุษย์ เพราะทำให้ผู้ผ่านการพัฒนากลายเป็นพระอริยเจ้าผู้บรรลุความสิ้นทุกข์ และในงานวิจัยนี้ก็นำเอาบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมากและได้ประพฤติปฏิบัติตนเองตามคำสั่งสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า โดยปฏิบัติตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพื่อให้เป็นข้อมูลในการศึกษา โดยที่จามเทวีวงศ์เป็นวรรณกรรมประเภทตำนาน โดยลักษณะของตำนานจามเทวีวงศ์จะถูกจัดเป็นตำนานฝ่ายวัดและตำนานฝ่ายเมือง โดยที่จามเทวีวงศ์ได้บ่งบอกถึงเมืองหริภุญไชยเป็นเมืองที่พระพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ไว้ปางเมื่อได้เสด็จจากกรุงพาราณสีมาประทับและบิณฑบาต ณ ทวาลพฤกษ์ ซึ่งอยู่ในระหว่างบ้านโกตนมคามและบ้านโรหนคาม โดยพุทธพยากรณ์ไว้ว่าในอนาคตจะมีพระราชองค์หนึ่งทรงพระนามว่าพระเจ้าอาทิจจราชมาเป็นกษัตริย์ ณ เมืองนี้จะมีพระบรมสารีริกธาตุผุดขึ้นต่อพระพักตร์พระมหากษัตริย์พระองค์นี้ (ชินินทร์ ผ่องสวัสดิ์, 2559 : 25)

พระราชประวัติของพระนางจามเทวีตั้งแต่ต้นจนได้รับทูลเชิญเสด็จมาเสวยราชสมบัติเป็นพระปฐมบรมกษัตริย์แห่งนครหริภุญไชย พร้อมทั้งกล่าวถึงพระราชวงศ์ของพระนางโดยตลอด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงภูมิประเทศ สถานที่ และชุมชนต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือในสมัยอาณาจักรหริภุญไชย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดลำพูนและลำปาง และจังหวัดเชียงใหม่บางส่วน อาจกล่าวได้ว่าจามเทวีวงศ์เป็นตำนานและพงศาวดารหนึ่งของดินแดนแถบนี้ ที่จัดเป็นตำนานเพราะเนื้อหาของเรื่องแสดงถึงกิจการอันมีแต่ปางหลัง ที่กล่าวถึงการสร้างเมืองหริภุญไชย และเขलगค์นคร ส่วนที่จัดเป็นพงศาวดารนั้น โดยเหตุที่เนื้อเรื่องกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของราชวงศ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับชาติบ้านเมือง ในการครองเมืองหริภุญไชยของพระนางจามเทวี และพระเจ้ามหันตยศ จนถึงรัชสมัยของพระเจ้าอาทิจจราช จากการศึกษาเบื้องต้นทำให้ทราบถึงการปกครองประเทศในอาณาจักรหริภุญไชย และเรื่องราวการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนแถบนี้ โยงไปถึงตำนานพระนางจามเทวีและการก่อตั้งชุมชนต่าง ๆ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำปิงตอนล่างด้วย (อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2558: ก-ค) พระโพธิธรร

พระภิกษุชาวล้านนาผู้แต่งสิหิงคินิทานเป็นผู้รจนานี้ได้กล่าวถึงจามเทวีวงศ์ โดยถือเค้าโครงเรื่องเดิมมาจากภาษาไทยแล้วแปลเป็นภาษาบาลี ทั้งนี้ท่านผู้รจนามีความเห็นที่ภาษาไทยซึ่งเป็นสำนวนเก่าเป็นภาษาที่มีความหมายเบาไป ไม่สมควรกับนครที่นับถือพระพุทธศาสนาและเป็นศิษย์ของพระชินสีห์เจ้าส่วนระยะเวลาที่แต่งเรื่องจามเทวีวงศ์นี้ยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าแต่งเมื่อปี พ.ศ. ไต เป็นแต่ท่านผู้รู้และนักการศึกษาต่างให้ข้อสันนิษฐานว่าคงแต่งในช่วงระยะเวลาเดียวกับการแต่งสิหิงคินิทาน คือ ในสมัยที่พระเจ้าวิไชยดิศหรือพระเจ้าสามฝั่งแกน ประมาณปี พ.ศ. 1945-1985 ทั้งนี้เพราะว่าพระโพธิ์รังสีผู้แต่งจามเทวีวงศ์เป็นผู้แต่งสิหิงคินิทานด้วย ในเนื้อหาตอนท้ายของเรื่องสิหิงคินิทานได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในสมัยพระเจ้าวิไชยดิศมหาราชมีข้อความตอนหนึ่ง แปลความว่า “นับตั้งแต่วันได้รับราชาภิเษกจนถึงปัจจุบันนี้ พระองค์ (พระเจ้าวิไชยดิศมหาราช) โปรดให้นำเครื่องบูชาสักการะถวายพระพุทธรูปคือพระสิหิงค์องค์ประเสริฐยิ่งขึ้น ๆ” จากข้อความดังกล่าวนี้ย่อมเป็นข้อมูลที่จะยืนยันให้เห็นได้ทางหนึ่งว่าวรรณกรรมล้านนาไทยเรื่องสิหิงคินิทานนี้แต่งขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าวิไชยดิศมหาราชอย่างแน่นอน และในทำนองเดียวกัน เรื่องจามเทวีวงศ์ควรจะแต่งในช่วงเดียวกันด้วยหรือถ้าจะแต่งหลังจากนั้นก็สมควรเกินสมัยพระเจ้าแผ่นดินที่ครองราชย์ต่อมาจากพระเจ้าวิไชยดิศมหาราชคือพระเจ้าติโลกราชซึ่งครองราชย์ในระหว่างปี พ.ศ. 1986-2030

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ ที่จะเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของชาวล้านนาและชาวไทยทุกคนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยจะศึกษาหลักพุทธจริยธรรมในพระพุทธรูปศาสนา บทบาทการยึดถือปฏิบัติของพระนางจามเทวี และบทบาทพระนางจามเทวีในฐานะพุทธศาสนิกชนตามหลักพระพุทธรูปศาสนา รวมถึงการศึกษาในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา จามเทวีวงศ์ และตำราต่าง ๆ รวมทั้งผลจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับวรรณกรรมจามเทวีวงศ์
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์
- 2.3 เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์โดยมีเนื้อหาสำหรับการนำมาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

- 3.1 ด้านเนื้อหา
 1. ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับวรรณกรรมจามเทวีวงศ์
 2. ศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์
 3. องค์ความรู้ที่ได้จากหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3.2 ด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเขตในอำเภอเมืองเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนและรวมไปถึงสถานที่ปรากฏในคัมภีร์จามเทวีวงศ์ ได้แก่ โบราณสถานในเขตเมืองลำพูนและเชียงใหม่ เป็นต้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และ สัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์จากเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ บทวิจารณ์ วารสาร เว็บไซต์ ตำนาน พงศาวดาร จารึก ที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์จามเทวีวงศ์ รวมไปถึงคติความเชื่อ ตลอดจนถึงแบบสอบถามจากการสัมภาษณ์

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ และ ลำพูน จังหวัดละ 5 รูป

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก.ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิคือคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539

ข.ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือหรืองานวิจัยอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง

ค.ศึกษาข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามโดยประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ คณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ และ ลำพูน จังหวัดละ 5 รูป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้พร้อมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ข. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เสนอให้บัณฑิตวิทยาลัยตรวจสอบความถูกต้อง อนุมัติ เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการศึกษาวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ ผลการวิจัยพบว่า จามเทวีวงศ์หรือพงศาวดารเมืองหริภุญไชยเป็นงานบาลีรจนาของพระโพธิรังสี ภิกษุชาวเชียงใหม่ ครั้นถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) กับพระญาณวิจิตร (สิทธิ โลจนานนท์) ได้ร่วมกันแปลและเรียบเรียงเป็นฉบับภาษาไทย มีเนื้อหาแบ่งไว้ 15 ประการตามฉบับเดิมที่แต่งเป็นภาษาบาลี โดยในปริเฉทที่ 4 - 6 ได้นำข้อความจากหนังสือชินกาลมาลินีหรือชินกาลมาลีปกรณ์มาแทรกให้เต็ม เพราะข้อความในช่วงปริเฉทดังกล่าวขาดหายไปเนื้อหาของหนังสือเป็นพงศาวดารที่ประกอบด้วยประวัติของทั้งอาณาจักรและศาสนจักรผสมผสานเข้าไว้ด้วยกัน เช่นเดียวกับพงศาวดารเมืองพ่ายพ้อย่างชินกาลมาลีปกรณ์ ตำนานมูลศาสนา และพงศาวดารโยนก

5.2 หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ ผลการวิจัยพบว่า การสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในจามเทวีวงศ์ มีสาระสำคัญจำแนกได้ 3 ประการ คือ 1) การบำรุงเลี้ยงบิดา มารดา 2) การใช้ธรรมะในการปกครองบ้านเมือง 3) ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก

5.3 องค์ความรู้ที่ได้จากหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า จามเทวีวงศ์หรือพงศาวดารเมืองหริภุญไชยมีลักษณะเนื้อหาเป็นตำนานเมืองและตำนานพระพุทธศาสนา การศึกษาหลักธรรมราชาในจามเทวีวงศ์บอกถึงภาระหน้าที่ของกษัตริย์ในการครองตนและการปกครองบ้านเมืองอยู่ 3 ประการคือ การบำรุงเลี้ยงบิดา มารดาการใช้ธรรมะในการปกครองบ้านเมือง และการเป็นผู้นำในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา แนวคิดธรรมราชานี้ถือเป็นหลักสำคัญที่กษัตริย์หริภุญไชยนับตั้งแต่พระนางจามเทวี พระมหันตยศ และพระอนันตยศ ทรงถือปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าและฤๅษีวาสุเทพ โดยแสดงให้เห็นทั้งด้านที่เป็นผลแห่งกุศลกรรมในทางที่ดีและแสดงถึงโทษแห่งการอกุศลกรรมที่กษัตริย์ไม่ปฏิบัติตนอยู่ในครรลองครอง

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ ซึ่งมีงานวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์บทบาทพระนางจามเทวีในฐานะมารดาตามหลักพระพุทธศาสนา" พบว่า พระนางจามเทวีพระองค์ทรงมีบทบาท 3 ประการด้วยกัน คือ 1) ประวัติพระนางจามเทวี พระองค์ประสูติเมื่อปี พ.ศ. 1176 เมื่อมีพระชนมายุ 22 พรรษา ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าชายรามราช ทรงมีพระราชโอรสด้วยกันสองพระองค์คือพระมหันตยศและพระอนันตยศ ได้ขึ้นครองราชย์เมื่อปี พ.ศ. 1202 และสวรรคตในปี พ.ศ. 1272 พระชนมายุ 96 พรรษา 2) บทบาทของพระนางจามเทวี มีการส่งเสริมการศึกษาให้คณะสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนด้านคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ และมีการสร้างวัด ได้แก่ วัดอรัญญิกัมมาราม วัดมาลวาราม วัดอาพัทธาราม วัดมหาวนาราม วัดมหารัตตาราม และมีการส่งเสริมสนับสนุนงานพิธีกรรม ได้แก่ งานด้านพุทธศาสนพิธี เช่น การบรรพชาอุปสมบท การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และการทำพิธีกรรมบวงสรวงเทวดา ประเพณีรดน้ำดำหัว และประเพณีสืบทอด 3) บทบาทความเป็นมารดาของพระนางจามเทวี คือ บทบาทในด้านการอบรมสั่งสอน บทบาทในด้านการเลี้ยงดูทางกาย บทบาทในการเลี้ยงดูด้านจิตใจ และบทบาทในการเลี้ยงดูด้านสัมมาทิฐิยุติปัญญา

6.2 หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจามเทวีวงศ์ ซึ่งมีงานวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์โลกที่ปกสารและจกกวาฬที่ปนี” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์โลกที่ปกสารและจกกวาฬที่ปนีในด้านโลกศาสตร์ หลักธรรม และทัศนคติของผู้แต่ง ตลอดจนศึกษากลวิธีนำเสนอที่สามารถทำให้เข้าถึงวัตถุประสงค์ของผู้แต่งในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโลกศาสตร์ตามคติทางพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า โลกศาสตร์ในคัมภีร์โลกที่ปกสารและจกกวาฬที่ปนี ประกอบไปด้วยโอกาสโลก สังขารโลก และสัตว์โลก โอกาสโลกคือ เปลือกโลกส่วนที่เป็นน้ำ เปลือกโลกส่วนที่เป็นแผ่นดิน และชั้นบรรยากาศ ส่วนสังขารโลก คือ ส่วนของโลกที่สามารถพินาศได้ด้วยไฟ ด้วยน้ำ และด้วยลม ส่วนสัตว์โลก เป็นส่วนที่กล่าวถึงสิ่งที่อยู่ในโลก อันประกอบด้วย ทุกติภูมิ มนุษย์ภูมิ ซึ่งรวมถึงการกำเนิดโลก และสุคติภูมิ ในด้านหลักธรรม พบว่า มีหลักธรรมในระดับโลกียธรรม ซึ่งผู้แต่งคัมภีร์โลกที่ปกสารและจกกวาฬที่ปนีมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงหลักธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ หลักธรรมสำหรับ

เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองเพื่อบ่มเพาะให้ผู้ปกครองสืบทอดพระพุทธศาสนา ส่วนด้านทัศนคติของผู้แต่งมีทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ การแสดงเรื่องของความทุกข์และการดับทุกข์

6.3 องค์ความรู้ที่ได้จากหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมจากเทววงศ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องอานิสงส์และคัมภีร์เทศน์ในเทศกาลต่าง ๆ ของล้านนา” พบว่า ดินแดนล้านนามีความเป็นมาที่ยาวนาน เริ่มตั้งแต่อาณาจักรโยนกแถบลุ่มแม่น้ำกก จังหวัดเชียงราย และอาณาจักรหริภุญไชย นครเงินยาง หรือเมืองเชียงใหม่ มาปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนในสมัยหริภุญไชย (พ.ศ. 1204) และเจริญสูงสุดในสมัยราชวงศ์มังรายที่มีนพบุรีนครพิงค์เชียงใหม่เป็นราชธานี (พ.ศ. 1839 – 2001) ความเจริญของล้านนานั้นมีความเป็นมาควบคู่กับพระพุทธศาสนาซึ่งก่อให้เกิดการรจนาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เช่น มังคลัตถปิณี จักรวาลปิณี ที่รจนารขึ้นโดยพระสิริมงคลาจารย์ ชินกาลมาลีปกรณ์ และวชิรสารัตถสังคหะ ที่รจนาโดยพระรัตนปัญญาเถระ รวมถึงวรรณกรรมของพระเถระรูปอื่น ๆ ในล้านนาที่ถือว่าเป็นวรรณกรรมชั้นครูที่มีความไพเราะและชั้นเชิงในการแต่งที่ให้อรรถรสและความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้เป็นแบบอย่างของการรจนาวรรณกรรมหรือคัมภีร์ธรรมทางพระพุทธศาสนา ล้านนาในยุคต่อมา และแต่ละเรื่องล้วนมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ศาสนา และวัฒนธรรมที่ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและบริบททางสังคมในล้านนาได้เป็นอย่างดี ในบรรดาวรรณกรรมเหล่านั้นวรรณกรรมที่มีความสำคัญอีกประเภทหนึ่งคือ วรรณกรรมเรื่องอานิสงส์และคัมภีร์ที่ใช้เทศน์ในเทศกาลต่าง ๆ ของล้านนา ด้วยเหตุที่คัมภีร์ธรรมทั้งสองประเภทได้มีส่วนสำคัญในฐานะที่เป็นฐานความเชื่อของการรจนาวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในล้านนาเป็นรากฐานที่สำคัญของการส่งเสริมวัฒนธรรมจารีตประเพณี และที่สำคัญเป็นแนวคิดความเชื่อและวิถีการปฏิบัติขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนาของชาวล้านนาซึ่งปรากฏเป็นองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ คือ 1) องค์ความรู้ที่แสดงถึงความเป็นมาแนวคิดและหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา 2) องค์ความรู้ที่มีผลต่อการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและค่านิยมทางสังคมของชาวล้านนา และ 3) องค์ความรู้ที่สร้างกระบวนการผสมผสานความรู้ในทางพระพุทธศาสนาและความเชื่อในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ซึ่งองค์ความรู้เหล่านั้นมีความเชื่อมโยงกับหลักคิดและวิถีการปฏิบัติที่นำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมวัฒนธรรมจารีตประเพณี โดยมีอิทธิพลต่อแนวความคิดความเชื่อการเมืองการปกครองจารีตประเพณีในแผ่นดินล้านนารวมทั้งการสร้างวรรณกรรมในสังคมไทยและที่สำคัญยิ่งคือเพื่อความยั่งยืนของพระสัทธรรม ส่วนบริบททางสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนาในล้านนาที่มีความสัมพันธ์กับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในล้านนานั้นพบว่า 1) การให้การอุปถัมภ์ของกษัตริย์ชนชั้นผู้ปกครอง 2) การเข้ามาของพระพุทธศาสนาจากที่ต่าง ๆ 3) ความแตกฉานในพระไตรปิฎกและอรรถกถาของพระเถระ และ 4) ความเชื่อในเรื่องของอานิสงส์การสร้างธรรม/เขียนธรรมถวายวัดมีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์วรรณกรรมในล้านนา ซึ่งได้ส่งผลต่อความคิดความเชื่อและหลักศีลธรรมของคนในสังคมปัจจุบัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับราชธรรมในจามเทวีวงศ์
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับจามเทวีวงศ์: ความผสมผสานระหว่างเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าเชิงพุทธศาสนา”

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวคิดธรรมราชาและการเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก
2. ควรมีการศึกษาเรื่องคติพระอินทร์ปรากฏอิทธิพลในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- ชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์. (2558). จามเทวีวงศ์ : ความผสมผสานระหว่างเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าเชิงพุทธศาสนา. วรรณวิทัศน์. 15, (พฤศจิกายน).
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2559). ชินกาลมาลินีและจามเทวีวงศ์ : ตำนานบ้านเมืองล้านนาตำนานพระศาสนาหัวพัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).